

הקשר הנפלא בין פרשת במדבר לחג השבועות זמן מתן תורתנו הכנה הראויה לקראת קבלת התורה בחג השבועות לקדש את הפה להיות בבחינת קלף אל התורה שבעל פה

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר, שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם".

"בשעה שקיבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם... כשם שבני מביאין... לכך מנאם בראש הספר הזה אחר המצוות, אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני, ואחר כך, וידבר ה' במדבר סיני שאו את ראש כל עדת בני ישראל, שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן".

הרי לנו דברים ברורים על הקשר הנפלא בין פרשת במדבר לחג השבועות זמן מתן תורתנו, שכבר בתחילת הפרשה הודיע לנו הכתוב שסתם הקב"ה את פיהן של אומות העולם, שבאו בטענה על מה שקירב הקב"ה את ישראל לתת להם את התורה, באומרו "שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם", ללמדנו שזכינו לקבל את התורה בזכות ספר היוחסין שלנו.

אמנם כבר נתייגעו המפרשים להבין מהו הקשר בין "ספר יוחסין" לנתינת התורה לישראל. זאת ועוד, שהרי בהשקפה הראשונה מאמר זה סותר למה ששנינו במשנה (אבות פ"ב מ"ב): "והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך", הרי מבואר כי התורה אינה ירושה אלא כל מי שמתייגע בה זוכה לתורה.

טענת אומות העולם על תורה שבעל פה שניתנה רק לישראל

נקדים מה שהקשו המפרשים על טענת אומות העולם במתן תורה לישראל: "מה ראו להתקרב יותר מן האומות",

לקראת שבת קודש הבאה עלינו לטובה פרשת במדבר, דבר בעתו מה טוב להתבונן על מה שמבואר בשלחן ערוך (או"ח סימן תכח סעיף ד): "ולעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת". המקור לכך הוא במה ששנינו בגמרא (מגילה לא:), כי עזרא הסופר תיקן לישראל לקרוא את הקללות שבפרשת בחוקותי קודם עצרת שהיא חג השבועות, ואת התוכחות שבפרשת כי תבוא לפני ראש השנה: "כדי שתכלה השנה וקללותיה", ומקשה בגמרא: "אטו עצרת ראש השנה היא", ומתריך: "אין, עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן ובעצרת [נידונים] על פירות האילן".

וכתבו התוספות (שם ד"ה קללות) הטעם שאין אנו מסמיכים את הקריאה בפרשת בחוקותי לחג השבועות, והקריאה בפרשת כי תבוא לראש השנה, אלא אנו מפסיקים תמיד עם הקריאה בפרשת במדבר לפני חג השבועות, והקריאה בפרשת נצבים לפני ראש השנה, כדי שלא להסמיך הקללות שבפרשת בחוקותי לחג השבועות והקללות שבפרשת כי תבוא לראש השנה.

הנה כי כן מאחר שאנו קוראים לפי תקנת עזרא הסופר פרשת במדבר לפני חג השבועות, כדי לעשות חציצה בין הקללות שבפרשת בחוקותי לחג השבועות זמן מתן תורתנו, ראוי להתבונן גם בדרך עבודה מהו הלקח הנשגב שאנו צריכים ללמוד מפרשת במדבר, שתהיה חציצה להפסיק בין הקללות שבפרשת בחוקותי לזמן מתן תורתנו.

"הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין"

פתח דברינו יאיר במה שדרשו במדרש (ילקוט שמעוני פרשת במדבר סימן תרפד) סמיכות הכתובים בסוף פרשת בחוקותי (ויקרא כז-לד): "אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני", למה שכתוב בתחילת פרשתנו (במדבר א-א):

הקב"ה לא רצה לתת לגוים את התורה שבעל פה

נקדים עוד מה ששנינו בגמרא (גיטין ס:): "אמר רבי יוחנן, לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר (שמות לד-כז) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל". והביאור בזה כי אפילו אם היו אומות העולם מסכימות לקבל את התורה, לא היה הקב"ה נותן להן רק את קיום המצוות כפשוטן כפי שכתובות בתורה שבכתב, אבל לא היה מגלה להן את הטעמים והסודות המפורשים בתורה שבעל פה, כמו שדרשו במדרש תנחומא (פרשת כי תשא אות לד) מה שכתוב (שם): "ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל, זה שאמר הכתוב (הושע ח-יב) אכתוב לו רובי תורתי כמו זר נחשבו.

אמר רבי יהודה בר שלום, כשאמר הקב"ה למשה כתב לך, ביקש משה שתהא המשנה בכתב... אמר לו הקב"ה למשה, מה את מבקש שתהא המשנה בכתב, ומה בין ישראל לעכו"ם, שנאמר אכתוב לו רובי תורתי, ואם כן כמו זר נחשבו [פירוש, אם יגלה הקב"ה את התורה שבעל פה בכתב, הרי תתגלה גם לאומות העולם, ואז ייחשבו ישראל כמו הזרים בלי שום הבדל].

אלא תן להם מקרא בכתב ומשנה על פה, כתב לך את הדברים הרי מקרא, כי על פי הדברים האלה הרי משנה על פה... כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית, על ידי מה אני כורת עמך ברית, על ידי כתב לך ועל ידי על פה, אם קיימת שבכתב בכתב ואת שבעל פה על פה, כאילו עמך כרתי ברית, ואם שינית לא כרתי עמך ברית".

מעתה ירווח לנו להבין טענת הגוים: "מה ראו להתקרב יותר מן האומות", פירוש, מה ראו ישראל להתקרב יותר, שכרת הקב"ה עמהם ברית בזכות תורה שבעל פה, שמפורשים בה כל הסודות והטעמים של המצוות, ולא ניתנה אלא לישראל ולא לאומות העולם, שהרי יתכן שאם היו נותנים את התורה שבעל פה לגוים היו מקבלים אותה, והרי זה עולה בקנה אחד עם מה שעתידים לטעון לעתיד לבוא "כלום כפית עלינו הר כגיגית", אשר כפי המבואר כפה הקב"ה על ישראל את ההר כגיגית כדי שיקבלו את התורה שבעל פה.

שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (דברים לג-ב): "ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קודש מימינו אש דת למו". ופירש רש"י: "וזרח משעיר למו, שפתח לבני שעיר שיקבלו את התורה ולא רצו. הופיע, להם, מהר פארן, שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלוה ולא רצו", הרי מבואר שהקב"ה שאל אותם אם רוצים לקבל את התורה ולא רצו לקבלה.

והביא ה"ישמח משה" הביאור על כך בשם המפרשים, על פי מה שדרשו בגמרא (שבת פח.) מה שכתוב במתן תורה (שמות יט-ז): "ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה ויתייצבו בתחתית ההר, אמר רבי אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם".

הנה כי כן על מה שכפה הקב"ה על ישראל את ההר כגיגית שאלו אומות העולם "מה ראו להתקרב יותר מן האומות", שהרי יתכן שאם היה הקב"ה כופה את ההר כגיגית גם על אומות העולם היו גם הן מקבלות את התורה, והביאו ראיה ברורה לכך ממה ששנינו בגמרא (ע"ז ב:): כי לעתיד לבוא יטענו אומות העולם: "רבונו של עולם, כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה, כמו שעשית לישראל, דכתיב ויתייצבו בתחתית ההר", הרי מבואר כי טענתם היא על מה שכפה הקב"ה על ישראל את ההר כגיגית.

ונראה להרחיב הביאור בזה, על פי מה שהקשו בתוספות (שבת שם ד"ה כפה) לשם מה היה צורך לכפות את ההר על ישראל שיקבלו את התורה, הלא כבר קיבלו את התורה מרצונם הטוב כשהקדימו נעשה לנשמע, כמו שכתוב (שמות כד-ז): "ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע".

ידוע מה שתירצו במדרש תנחומא (פרשת נח סימן ג) כי מה שיקבלו ישראל מרצונם בשעת מתן תורה לא היה אלא תורה שבכתב, אבל תורה שבעל פה שקשה ללומדה וגם לקיים את כל החומרות שבה לא רצו לקיימה, ועל כך כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית שיקבלו גם תורה שבעל פה, והנה מעט מהדברים במדרש:

"ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר, והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה ענו כולם ואמרו נעשה ונשמע, מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, אלא אמר להן על התורה שבעל פה, שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות, והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה".

דברות קדשו של ה"אור החיים" הקדוש: "פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת"

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שאמרו במדרש "סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם... כשם שבני מביאין", על פי מה ששינינו בפרקי אבות שאנו לומדים בשבת זו (פרק ו משנה ו), מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, וקנין י"ח הוא "מיעוט שיחה", שהרוצה לזכות לתורה שבעל פה צריך לשמור על קדושת הפה.

וזהו ששינינו בגמרא (יומא יט:): "אמר רבא, השח שיחת חולין עובר בעשה, שנאמר (דברים יז-י) ודברת בם, בם ולא בדברים אחרים". ויש לומר כי מטעם זה היא נקראת "תורה שבעל פה", ללמדנו שהרוצה לזכות בה צריך להיות "בעל פה", שיהיה בבחינת "בעל" השולט על "פה" שלו, כי אז הוא ראוי לעסוק בתורה שבעל פה.

מה נשגבים הם דברות קדשו של ה"אור החיים" הקדוש בפרשת פנחס שמפרש בדרך רמז מקרא שכתוב אצל בני יששכר עמוד התורה (במדבר כו-כג): "בְּנֵי יִשְׂשָׁכָר לְמִשְׁפַּחְתָּם תּוֹלְעֵ מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלְעֵי לְפָנָה מִשְׁפַּחַת הַפּוֹנֵי". ומפרש הרמז בזה על מעלתם הגדולה של העוסקים בתורה שהם בבחינת יששכר, בלשון קדשו:

"בני יששכר וגו' למה שקדם לנו כי יששכר הוא בן תורה, רמזה התורה בשם זה של יששכר [שהוא אותיות י-ש-שכר], כי דוקא זה ישנו לשכר, וכל חוץ ממנו מה יתרון לאדם בכל עמלו, והוא מה שאמרו בברכות (דף כח:): בפרק תפלת השחר, שצריך לברך ביציאתו מבית המדרש, מודה אני לפניך וכו' [ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות], אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר".

בדרך זו הוא מוסיף לפרש בדברי קדשו המשך הכתוב:

"תולע משפחת התולעי... שיתעסק בפיו כתולע זה שכוחה בפיה, כי (סנהדרין צט:): לעמל פה נברא האדם... ואומרו לפה משפחת הפוני... פירוש פה הוא לשון פה, והוסיף לו אות ו' שהוא סוד עץ חיים, שהוא עוסק בה יתר על שאר הפיות... ואומרו משפחת הפוני, פירוש שצריך לפנותו ממותרות המורגשות, גם מהשחוק, ומדברים בטלים, כי הם מונעים קיום התורה באדם.

ומצאתי לחסידי ישראל שכתבו כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו בם בקודש, כי אין קדושה כקדושת התורה, ולזה אסור לדבר בו אפילו דברי חול, הגם שאין בהם דברים האסורים, והוא מה שרמזו במאמר לפוה, שהוא פה העמל בתורה... משפחת הפוני, פירוש צריך לפנות מפיו כל חוץ מהגות תורה, ובוה נכללים חלק אחד מהמ"ח מעלות, שהם במיעוט שיחה, במיעוט שחוק, במיעוט תענוג.

ויש להעיר כי מה שכתב ה"אור החיים" הקדוש "ומצאתי לחסידי ישראל שכתבו כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו בם בקודש", כפי הנראה כוונתו למה שכתב האלשיך הקדוש (פרשת תצוה) על מה שנאמר במעיל של הכהן הגדול (שמות כח-לה): "והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה'", ושנינו בגמרא (ערכין יט.) שהוא מכפר על עוון לשון הרע, והנה לשון קדשו:

"כי המנבל פיו בחלאת טומאת נבלות הפה, שקץ ישקץ פיו ולשונו, ותעב יתעבם, כי עשאם בסיס לדבר האסור, ואיככה יוכל לדבר לפני מלך מלכי המלכים בפה דובר נבלה, ולא יקצוף על קולו לאמר, מי זה נבזה ערב אל לבו לעמוד לפני, לבקש רצון על עוונותיו בניבו נבזה, בכלי מכוער מוקצה מחמת מיאוס... ואוי לה לאותה בושה כי תובא בית ה'... ואנה תוליך את חרפתך, כי תהפוך כלי שרת העומד לשרת בו את קונן לאחד מן הביבין... והן זאת תרמוז תורתנו באמור והיה על אהרן וכו', לומר כי כאשר הדיבור שהוא נמשל אל המעיל שנדברנו בו, יהיו על אהרן לשרת, שהוא לשרת בו את ה', ולא למה שהוא הפכו, אז ונשמע קולו בתפלתו בבואו אל הקדש לדבר אתו יתברך, מה שאין כן אם יתהפך חלילה".

"יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע"

בענין זה דבר בעתו מה טוב להסמיק מה שהביא ב"לב שמח" להגה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק זי"ע (פרשת וירא ופרשת בא) בשם חמיו כ"ק מרן השר שלום מבעלזא זי"ע, לבאר מה ששינינו בגמרא (סנהדרין צב:): על מה ששייב נבוכדנצר מלך בבל את הקב"ה (דניאל ג-לג): "מלכותיה מלכות עלם ושלטניה עם דר ודר, אמר רבי יצחק יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע, שאילמלא בא מלאך וסטרו על פיו, ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים".

**מדרש: "בשעה שקיבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן
מה ראו להתקרב יותר מן האומות"**

**תשובת הקב"ה: "סתם פיהן הקב"ה",
מי שאינו מקדש את הפה אינו יכול לזכות בתורה שבעל פה**

**"כ"ק מרן השר שלום מבעלזא זי"ע: מיל"ה בגימטריא פ"ה,
רק מי שמקיים ברית מילה זוכה לברית הלשון**

**"בא מלאך וסטר על פיו" של נבוכדנצר,
מי שלא נימול ואין לו קדושת הפה אין לו זכות לומר שירות ותשבחות**

וביאר בדברי קדשו על פי מה
שאמר המגיד הקדוש ממעזריטש
זי"ע, כי קדושת הדיבור וקדושת
הברית תלויות זו בזו, ומי שמקדש
עצמו באחת מהן זוכה להתקדש
גם בשניה, ומקור הדבר בספר
יצירה (פרק א משנה ג) כי ברית הלשון
מכוונת כנגד ברית מילה. ומבואר
עוד (שם פרק ו משנה ד) כי הקב"ה כרת
עם אברהם אבינו שתי בריתות,
ברית מילה וברית הלשון:

"וכיון שצפה אברהם אבינו
ע"ה, והביט וראה וחקר והבין וחקק
וחצב וצרף וצר ועלתה בידו, אז
נגלה עליו אדון הכל ברוך הוא והושיבהו בחיקו, ונשקו
על ראשו וקראו אוהבי, וכת לו ברית ולזרעו (בראשית טו-
ו) והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, וכת לו ברית בין עשר
אצבעות רגליו והיא ברית המילה, ועשר אצבעות ידיו והוא
הלשון, וקשר לו עשרים ושתים אותיות בלשונו וגלה לו את
יסודו".

נמצא לפי זה כי בזכות קיום מצות ברית מילה זוכים
להתקדש גם בברית הלשון, ועל ידי זה ראויים להודות
ולהלל בפה נקי וטהור לפני הקב"ה. הנה כי כן זהו ביאור
הענין שבא מלאך וסטר על פיו של נבוכדנצר, כי פ"ה
בגימטריא מיל"ה, לרמז כי רק מי שנימול יכול להשתמש
עם פיו להודות ולהלל לה', לכן אין שום ממש בשבח של
נבוכדנצר ואדרבה השתיקה יפה לו.

לפי זה מבאר ה"לב שמח" כמין חומר מה שתיקנו לומר
אחרי קיום מצות מילה בקריאת השם: "הודו לה' כי טוב כי
לעולם חסדו", ללמדנו כי דוקא עתה אחרי קיום מצות מילה,
יש אפשרות לך הנימול להודות לה' במשך כל ימי חייו בפה
טהור, כי ברית הלשון מכוונת כנגד ברית מילה.

הנה כי כן הרווחנו להבין לפי זה תשובתו של הקב"ה
כפי שהביאו במדרש: "סתם פיהן הקב"ה" - "פיהן" דייקא
שאין הפה שלהם ראוי לעסוק בתורה שבעל פה, והוסיף
לפרש הטעם לכך, "אמר להן הביאו לי ספר יוחסין
שלכם... כשם שבני מביאין", שהם מתייחסים אחרי האבות

הקדושים שקיימו מצות מילה שניתנה לאברהם אבינו,
ובזכות ברית מיל"ה בגימטריא פ"ה הם יכולים לקדש גם
את ברית הלשון.

אבל לאומות העולם שאין להן מצות מילה והערלה
דבוקה בהן אין להן יכולת ללמוד ולהשיג "תורה שבעל פה",
כמבואר במדרש תנחומא (פרשת משפטים אות ה) בתשובה
שהשיב אונקלוס הגר לדודו אדריינוס קיסר, ששאל אותו
מדוע נתגייר ומל את עצמו:

"אמר ליה אנדריאנוס [לאונקלוס] אין אתה אומר לי על
מה עשית הדבר הזה [למול ולהתגייר], אמר לו [אונקלוס]
שביקשתי ללמוד תורה, אמר ליה [אדריינוס] היה לך
ללמוד תורה ולא לימול, אמר לו עקילס... לעולם אם אין
אדם נימול אינו יכול ללמוד תורה, שנאמר (תהלים קמז-ט)
מגיד דבריו ליעקב, למי שהוא מל כיעקב, לא עשה כן
לכל גוי, משום שהם ערלים, חוקיו זו תורה, ומשפטיו אלו
הדינים, שנאמר (שמות טו-כה) שָׁם שָׁם לו חוק ומשפט".

בלי קדושת הפה כל מה שלומד משתכח

ויש להוסיף נקודה יקרה על פי מה ששנינו בגמרא
(עירובין נד.): "אמר ליה שמואל לרב יהודה, שינא [חריף] פתח
פומיך קרי [פתח פיך ותקרא מקרא], פתח פומך תני [פתח
פיך ותשנה משנה], כי היכא דתתקיים ביך ותוריך חיי [כדי
שתאריך ימים], שנאמר כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו
מרפא, אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה".

הפה של אדם הוא הקלף לתורה שבעל פה

הנה מה טוב ומה נעים להמשיך במסע הקודש, להרחיב ביתר ביאור תשובתו העמוקה של הקב"ה לאומות העולם: "סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם... כשם שבני מביאין", על פי מה שהביא הגאון הגדול בעל "קצות החושן" זצ"ל ב"שב שמעתתא" (הקדמה ד"ה רשב"י), בשם המהר"ל מפראג ב"תפארת ישראל" (פרק טו) כפי שהבין דבריו, שביאר מאמר הגמרא הנ"ל: "לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה", כי כשם שהתורה שבכתב נכתבת על גבי הקלף, כן התורה שבעל פה צריכה קלף, שהוא פה האדם שעוסק בו בתורה שבעל פה.

והנה מהתורה שבכתב הכתובה על גבי קלף העשוי מעור בהמה, לא מוכח כל כך על הברית והקשר שבין ישראל לאביהם שבשמים, אולם מהתורה שבעל פה שניתנה לישראל שיעסקו בה בעל פה, עד כדי כך שהפה מזדכך ומתעלה להיות הקלף של התורה, מזה יש הוכחה ברורה על הברית והקשר שבין ישראל להקב"ה, ומטעם זה "לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה".

על פי האמור מוסיף ה"שב שמעתתא" לבאר מאמר רשב"י בירושלמי (ברכות פ"א ה"ב): "אילו הוינא על טורא דסיני בשעתא דאתיהבת תורה לישראל, הוינא מתבעי קומי דרחמנא דיתברי לבר נש תרין פומין, חד דהוה לעי באורייתא וחד דעבד ליה כל צורכיה". פירוש, אילו הייתי על הר סיני בשעה שניתנה תורה לישראל, הייתי מבקש מהקב"ה שיברא לאדם שני פיות, פה אחד לעסוק בו בתורה ופה אחד בשביל צרכי עצמו.

הביאור בזה, כי כשם שהקלף של התורה שבכתב צריך להיות דוקא מבעל חי טהור, וכן צריך שהקלף יהיה מעובד לשם כתיבת ספר תורה, כן פיו של האדם שהוא הקלף של התורה שבעל פה צריך להיות טהור ולא טמא, וצריך

אור החיים הקדוש: "מצאתי לחסידי ישראל שכתבו כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו בם בקודש"

מהר"ל מפראג: כמו שהתורה שבכתב צריכה קלף שעובד לשמה, כן תורה שבעל פה צריכה קלף שהוא הפה

ישוב הסתירה בענין כריתת ברית עם ישראל בזכות תורה שבעל פה, שהרי הקב"ה כרת ברית עם ישראל בזכות מצות מילה

בזכות מצות מילה בהסרת הערלה זוכה האדם לקדש את הפה להיות בבחינת קלף אל התורה שבעל פה

וכן מובא עוד (שם): "ברוריה אשכחיה לההוא תלמידא דהוה קא גריס בלחשה, בטשא ביה ואמרה ליה, לאו הכי כתיב ערוכה בכל ושמורה, אם ערוכה ברמ"ח אברים של אדם שמורה בלב". וביאר המהרש"א: "אם ערוכה בכל, דהיינו בכל רמ"ח אברים, שהדיבור בקול רם מביא הרגשה ותנועה לכל האברים".

ואמרו עוד (שם נד): "תנא תלמיד אחד היה לרבי אליעזר שהיה שונה בלחש, לאחר שלש שנים שכח תלמודו". וכן פסק הרמב"ם (הל' תלמוד תורה פ"ג הלכה יב) והובא להלכה בשלחן ערוך (י"ד הל' ת"ת סימן רמו סעיף כב): "וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו מתקיים בידו, אבל הקורא בלחש במהרה הוא שוכח".

נמצא לפי זה כי מי שאין לו קדושת הפה הראויה לעסוק בו בתורה שבעל פה, כי אז כל מה שלומד יורד ח"ו לטמיון כי הוא שוכח הכל, והרי שנינו במשנה (אבות פ"ג מ"ח): "כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו, שנאמר (דברים ד-ט) רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך".

הנה כי כן זהו ביאור הענין שסתם הקב"ה "פיהן" של אומות העולם, כי מאחר שמטמאים את פיהן בדיבורים אסורים ובמאכלות אסורות, אם כן טוב יותר שלא יקבלו את התורה שבעל פה ולא יעסקו בה, שהרי אפילו אם יעסקו בה ישכחו כל מה שלמדו ועוד יתחייבו בנפשם.

הקב"ה ברית עם ישראל 'אלא' בשביל דברים שבעל פה", משמע שכריתת הברית היא רק בזכות תורה שבעל פה, והרי בפסוק מפורש שהקב"ה כרת ברית עם אברהם וזרעו בזכות מצות מילה.

אמנם לפי האמור ירווח לנו ליישב קושיא זו, כי הן אמת כפי שאמר רבי יוחנן "לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה", אולם הלא התנאי לכך הוא שיקדש אדם את פיו להיות קלף אל התורה שבעל פה כדי שתתקיים אצלו התורה, ודבר זה אי אפשר כל זמן שהערלה דבוקה באדם, כי אין קדושת התורה חלה על קלף שיש עליו טומאת הערלה.

נמצא לפי זה כי שני הדברים עולים בקנה אחד כפתור ופרח, כי אמנם כדברי רבי יוחנן: "לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה", אבל התנאי לכך הוא שיקיים האדם מצות מילה להסיר את הערלה מגופו, כי רק אז יזכה לקדש את גופו להיות קלף אל התורה שבעל פה, והרי זה מתקשר להפליא עם מה שנתבאר בשם מרן השר שלום זי"ע, כי מיל"ה בגימטריא פ"ה ללמדנו שבזכות קדושת הברית זוכים לקדושת הפה.

האבות הקדושים זכו לקדש גופם בבחינת קלף אל התורה שבעל פה

בדרך המלך נלך לבאר בזה תשובת הקב"ה לאומות העולם: "סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם", על פי הידוע כי האבות הקדושים בגודל קדושתם, כבר זכו להשיג ולקיים את כל התורה עוד לפני שניתנה בהר סיני, כמו ששנינו בגמרא (יומא כח:):

"אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר (בראשית כד-א) ואברהם זקן בא בימים, יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר (שם כד-א) ויהי כי זקן יצחק, יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר (שם כז-א) ועיני ישראל כבדו מזוקן... אמר רב קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר (שם כו-ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי [וישמור משמרת מצוותי חקותי ותורותי]... קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, שנאמר תורותי אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה".

והביאור בזה, כי אף שעדיין לא ניתנה תורה שבכתב בימי האבות, מכל מקום בזכות מצות מילה שקיים אברהם

שיהיה מעובד לשמה לשם קדושת התורה, לכן אמר רשב"י שאילו היה במעמד הר סיני היה מבקש שיהיה לאדם פה מיוחד רק לעסק התורה, כדי שלא ישתמש בו לדברים בטלים שפוגמים בקדושת הקלף של התורה שבעל פה.

יומתק לפרש בזה מאמר המשנה (אבות פ"ג מ"ט): "רבי חנינא בן דוסא אומר, כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת". כי היות שלפי ההלכה צריך הקלף להיות מעובד לשמה, אם כן גם גופו של אדם שהוא כביכול הקלף של תורה שבעל פה צריך להיות מעובד לשמה. ויש לומר שהעיבוד לשמה הוא על ידי שהאדם ממשיך על עצמו יראת שמים, לקיים כל רמ"ח מצוות עשה ונזהר שלא לעבור ח"ו על אחת משם"ה מצוות לא תעשה.

וזהו שכתוב (תהלים קיא-י): "ראשית חכמה יראת ה'". כי לפני העסק בתורה שבעל פה צריך להמשיך על עצמו יראת ה' שהוא העיבוד של הגוף לשמה, ועל ידי זה נעשה גופו בבחינת קלף אל התורה שבעל פה. לכן מטעם זה "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת", כי היראה מכשירה את גוף האדם להיות קלף לתורה שבעל פה, ואז "חכמתו מתקיימת" כספר תורה שמתקיים על גבי הקלף, "וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת", כי בלי יראה אין גופו יכול להיות בבחינת קלף שתחול עליו קדושת התורה, ואז אין התורה מתקיימת.

בזכות מצות מילה מתקדש הגוף בבחינת קלף לתורה שבעל פה

רחש לבי דבר טוב ליישב בזה מה שיש לתמוה על מאמר הגמרא הנ"ל: "אמר רבי יוחנן, לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל". שהרי בפרשת לך לך כשצוה הקב"ה את אברהם אבינו על מצות מילה, כתוב מפורש (בראשית יז-י): "הקמותי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריו לדורותם לברית עולם להיות לך לאלקים ולזרעך אחריו", הרי מבואר שכרת הקב"ה ברית עם ישראל בזכות מצות מילה.

הן אמת שאפשר ליישב בפשיטות כי שני הדברים נכונים וקיימים, הקב"ה כרת ברית עם ישראל הן בזכות המילה והן בזכות תורה שבעל פה, אך לפי זה קשה מה שדקדק רבי יוחנן להוסיף מילת "אלא" במאמרו "לא כרת

הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין", כי ישראל שזכו לקבל בירושה נשמה מהאבות הקדושים, זכו גם כן לקבל את התורה שבעל פה שזכו האבות לשמוע מפיו של הקב"ה.

אולם כאשר נדייק נשכיל להבין שהקב"ה רמז להם נקודה עמוקה יותר באומרו "הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין", הביאו לי פלא נשגב זה "ספר יוחסין שלכם" דייקא, שאתם בעצמכם מצד הגוף שלכם תהיו "ספר יוחסין", שעליו אפשר לכתוב את ספר התורה שבעל פה, "כשם שבני מביאין", שהם עצמם בבחינת "ספר תורה" בהיותם קלף אל התורה שבעל פה, שירשו בחינה זו מהאבות הקדושים, והרי לכם אין סגולה כזו מכיון שהערלה דבוקה בכם.

הנה כי כן מכל האמור נשכיל ללמוד לקח נשגב, שההכנה האמיתית לקראת קבלת התורה בחג השבועות זמן מתן תורתנו, כדי לחדש הברית שכרת הקב"ה עם ישראל בשביל תורה שבעל פה, היא לקדש את הפה שיהיה ראוי לשמש כקלף לתורה שבעל פה, הן בבחינת "סור מרע", במיעוט שיחה, שלא לדבר דברים בטלים וכל שכן שלא לדבר לשון הרע, והן בבחינת "עשה טוב" לקדש את הפה בעסק התורה בקול לקיים "כי חיים הם למוציאיהם", וכן בכוונות התפילות שחפץ ה' בידינו יצליח להשיג השגות התורה, ובזכות זה נזכה לחדש הברית בקבלת תורה שבכתב ותורה "שבעל פה" הכתובה בקלף של הפה שלנו, בחג השבועות זמן מתן תורתנו הבא עלינו לטובה.

אבינו ואחריו כל האבות הקדושים, זכו לשמוע את כל התורה בבחינת תורה שבעל פה מפי הקב"ה, כמו שדרשו במדרש (ב"ר סד-ד) מקרא שכתוב (בראשית כו-ה): "עקב אשר שמע אברהם בקולי, אין לך כל יום ויום שאין הקב"ה מחדש הלכה בבית דין של מעלה... ואפילו אותן ההלכות היה אברהם יודע". הרי שזכה אברהם אבינו לשמוע את קולו של הקב"ה בכל ההלכות שחידש בכל יום שהן בבחינת "תורה שבעל פה", וזהו שהעיד עליו הקב"ה "עקב אשר שמע אברהם בקולי", וכן זכו יצחק אבינו ויעקב אבינו ללמוד ולקיים את התורה שבעל פה בהיותם יושבים בישיבה.

והנה ידוע מה ששינו בגמרא (ברכות טז): "אין קורין אבות אלא לשלשה". וביאר בעל ה"תניא" הענין בזה ב"תורה אור" (פרשת וארא דיבור הא'): (פרשת וארא דיבור הא'):

"והענין שבחינת האבות היא ירושה לבניהם אחריהם בכל דור ודור, לכל חד לפום שיעורא דיליה, ולכן אומרים אלקי אבותינו אלקי אברהם וכו', אבל שאר בחינות ומעלות הצדיקים, כגון השבטים ראובן שמעון לוי, שהם ודאי בחינות אורות עליונים, יש לך אדם שאין בו כלל בחינות ומדרגות אלו, מה שאין כן בחינת האבות צריך להיות בכל אדם, שהם שורש ומקור כל נשמות ישראל".

זהו שהשיב הקב"ה לאומות העולם, שבאו לפניו בטענה על מה שניתנה תורה שבעל פה דוקא לישראל: "סתם פיהן

